

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้
สำหรับนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต

Development of Action-based Learning Activities to Improve Learning
Management Skills for Undergraduates of Education Program

จริยา ทะลังวิทย์*

Jariya Talangwit

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำ, คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, กรุงเทพมหานคร 10200

Assist. Prof. Ph.D., Instructor, Faculty of Arts Education, Bunditpatanasilapa Institute of Fine Arts, Bangkok 10200

Received: 16 August 2024

Revised: 12 December 2024

Accepted: 20 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ 2) ศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ และ 3) ศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาดนตรีศึกษาคณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 39 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ 2) แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นการเตรียมความพร้อมและกำหนดปัญหา ขั้นการจัดตั้งทีมในการดำเนินการ ขั้นการไตร่ตรองค้นคว้าและวางแผนการดำเนินการ ขั้นปฏิบัติการ และขั้นการนำเสนอและประเมินผล มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ทักษะการจัดการเรียนรู้หลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการฯ อยู่ในระดับดี และ 3) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ; ทักษะการจัดการเรียนรู้

*Corresponding Author: ta.jariya@gmail.com

Abstract

This research aimed to: 1) develop an action-based learning activities to improve learning management skills; 2) study the learning management skills after using an action-based learning activities to improve learning management skills; and 3) ask for opinions on the quality of an action learning activity to improve learning management skills. The sample group consisted of 39 second-year students in the Music Education program, selected by simple random sampling. The research instruments were: 1) an action-based learning activities plan for improving learning management skills. 2) an assessment of learning management skills form. and 3) a student opinions questionnaire on the quality of action-based learning activities plan to improve learning management skills. Statistical analysis was performed using percentages, means, and standard deviations.

The research results found that: 1) Action-based learning activities plan to improve learning management skills consisted of 5 steps: Preparation and problem definition step; Team formation step; Contemplation research and implementation planning step; Operation step; and Presentation and evaluation step. The quality of the activities was at the highest level; 2) Students had good learning management skills after using the activities; and 3) Students' opinions on the quality of the action-based learning activities were at the highest level.

Keywords: Action-based learning activities; Learning management skills

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นระดับการศึกษาที่มุ่งพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความเชี่ยวชาญตามสาขาวิชาการหรือวิชาชีพที่ตนถนัด สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประเทศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับโลกได้ พัฒนาบุคคลให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และทักษะที่จำเป็น เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ เข้าใจสังคมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถปรับเปลี่ยนตนเองเพื่อรองรับสังคมโลกที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ร่วมกันแก้ปัญหาสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562, 2562) ดังนั้นการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นการสร้างความรู้ที่ลึกซึ้ง เข้มข้น และจริงจัง อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพ รวมถึงจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่าง ๆ อย่างหลากหลายทั้งในด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ รวมถึงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้จบการศึกษามีความเข้าใจในโลกและสังคมอย่างเพียงพอที่จะรับผิดชอบต่อความเป็นพลเมืองที่ดี (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2555) โดยเฉพาะในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการเตรียมความพร้อมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนประจำการและส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการและนอกประจำการให้มีความรู้และมีสมรรถนะทางวิชาชีพ เป็นผู้ยึดมั่นในค่านิยม อุดมการณ์ มีจิตวิญญาณความเป็นครูและสมรรถนะทางวิชาชีพครู ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ให้หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต จึงมุ่งเน้นหลักสูตรแบบ

บูรณาการที่เน้นสมรรถนะเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติการสอน (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562, 2562) เกิดการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริงตามธรรมชาติของรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ครูหลังสำเร็จการศึกษา

การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและเป็นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความหมาย โดยการสนับสนุนของกลุ่มหรือทีม และเป็นการเรียนรู้จากปัญหาที่เกิดขึ้นจริงจากการปฏิบัติจริงโดยสมาชิกในกลุ่มหรือทีม โดยกลุ่มสามารถเรียนรู้ปัญหาจากผลการปฏิบัติและการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกัน และสามารถถ่ายทอด ช่วยเหลือและสนับสนุนสมาชิกกลุ่มอื่นด้วย นอกจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติจะช่วยให้การเรียนรู้ปัญหาและกระบวนการ/วิธีการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่ม ดังนั้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงเป็นการเชื่อมโยงระหว่างการปฏิบัติกับแนวคิด หลักการหรือทฤษฎีได้อย่างเหมาะสม จนสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น โดยยังคงความรู้เดิมหรือประสบการณ์เดิมไว้ และนำความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติมาผสมผสานได้อย่างลงตัว โดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง บนพื้นฐานของการยอมรับ การให้เกียรติ และความเสมอภาคของสมาชิกในกลุ่มหรือทีม ดังนั้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงได้รับการยอมรับให้เป็นกระบวนการหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ การฝึกประสบการณ์การพัฒนาบุคคลและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนให้มีประสิทธิภาพ (จิตติรัตน์ แสงเลิศสุทัย และคณะ, 2563)

การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มย่อยที่มีการนำปัญหาที่กลุ่มสนใจและมีผลกระทบต่องานกลุ่มและองค์กรมาเข้าสู่กระบวนการแก้ปัญหาและการพัฒนาแนวทางแก้ปัญหาและนำไปลงมือปฏิบัติการแก้ไขปัญหาจริง โดยลักษณะเฉพาะของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Action Learning) มีดังนี้ 1) เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในการทำงาน คือการเรียนรู้ที่มีการนำปัญหาในการทำงานมาเป็นโจทย์ในการเรียนรู้ อีกทั้งต้องมีการคิดหาวิธีในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้เรียนรู้อย่างตนเองและองค์กรด้วย 2) เป็นการเรียนรู้โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น คือ การเรียนที่ต้องมีการประชุมระดมสมองเพื่อหาวิธีการที่ดีและเหมาะสมในการดำเนินการเนื่องจากเป็นการเรียนรู้ในลักษณะที่ทีมงานย่อยที่มีสมาชิกจำนวนหนึ่งที่ต้องมีการทำงานร่วมกัน 3) เป็นการเรียนรู้โดยให้ผู้ร่วมงานวิจารณ์และแนะนำ คือ การเรียนรู้ที่ต้องมีการเสนอแนะและให้ข้อคิดเห็นเมื่อมีการดำเนินการปฏิบัติ และอาจมีการปรับปรุงการปฏิบัติเพื่อความสำเร็จของการดำเนินการ (มนูญ จันทรสมบูรณ์, 2556)

จากความสำคัญในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ ทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการในรายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ผู้เรียนในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง สามารถวางแผนการทำงานได้อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมทักษะการบริหารจัดการปัญหา นอกจากนี้ยังเป็นการเรียนรู้ที่สร้างความตระหนักในพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำแนวทางการเรียนรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในฐานะครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้
3. เพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้นเพื่อมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนในการเรียนรู้ จำนวน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการเตรียมความพร้อมและกำหนดปัญหา 2) ขั้นการจัดตั้งทีมในการดำเนินการ 3) ขั้นการไตร่ตรอง ค้นคว้า และวางแผนการดำเนินการ 4) ขั้นปฏิบัติการ และ 5) ขั้นการนำเสนอและประเมินผล

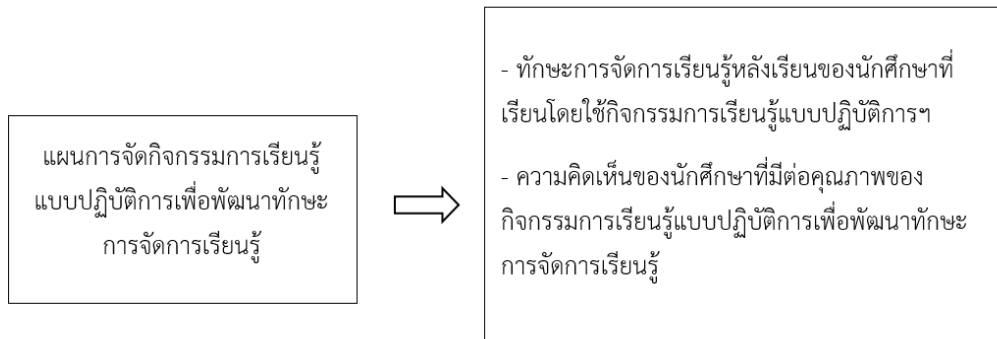
ทักษะการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว มีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน 2) ทักษะการอธิบายและยกตัวอย่าง 3) ทักษะการใช้คำถาม 4) ทักษะการเสริมแรงและให้กำลังใจ 5) ทักษะการใช้สื่อการเรียนรู้ 6) ทักษะการควบคุมชั้นเรียน 7) ทักษะการสรุปบทเรียน 8) ทักษะการใช้วาจา กริยา ท่าทาง เพื่อเสริมบุคลิก 9) ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้ และ 10) ความสามารถในการดำเนินการตามวิธีการสอน

คุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ ประกอบด้วย 1) คุณภาพด้านผู้สอน 2) คุณภาพด้านเนื้อหา 3) คุณภาพด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) คุณภาพด้านการประยุกต์ใช้

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี ชั้นปีที่ 2 คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 300-21004 วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

วิธีดำเนินการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากร คือ นักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ลงทะเบียนวิชา 300-21004 วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 120 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาวิชาดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 2 จำนวน 39 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายโดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (ตามสาขาวิชา)

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) มีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้วิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนในการสร้างและหาประสิทธิภาพดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร หนังสือ บทความ งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติ

1.2 วิเคราะห์ประมวลรายวิชาวิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ บทที่ 9 ทักษะการสอน หัวข้อการทดลองสอน ในสถานการณ์จริง

1.3 ร่างแผนกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 แผน เวลา 12 ชั่วโมง ประกอบด้วยขั้นตอนการสอน จำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมความพร้อมและกำหนดปัญหา ขั้นการจัดตั้งทีมในการดำเนินการ ขั้นการไตร่ตรอง ค้นคว้า และวางแผนการดำเนินการ ขั้นปฏิบัติการ และขั้นการนำเสนอและประเมินผล

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้

2. แบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนในการสร้างและหาประสิทธิภาพดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการและทฤษฎีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการปฏิบัติ

2.2 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้กับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่คาดหวัง

2.3 ร่างแบบประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งเป็นแบบประเมินที่ออกแบบให้มีการประเมิน 2 ส่วน คือส่วนที่ประเมินแบบตรวจสอบรายการ Check-list และส่วนการประเมินแบบประมาณค่า 3 ระดับ (Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์คุณภาพและการแปลผล ดังนี้

เกณฑ์คุณภาพ

3	หมายถึง	ดำเนินการได้อย่างครบถ้วนตามรูปแบบ/วิธีการ/ขั้นตอน และมีความถูกต้อง
2	หมายถึง	ดำเนินการได้อย่างครบถ้วนตามรูปแบบ/วิธีการ/ขั้นตอนแต่มีข้อผิดพลาดเล็กน้อย
1	หมายถึง	ดำเนินการไม่ครบถ้วนตามรูปแบบขั้นตอน/วิธีการ และมีข้อผิดพลาด

การแปลผล (Best, 1981)

2.34 – 3.00	หมายถึง	ทักษะการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับ ดี
1.67 – 2.33	หมายถึง	ทักษะการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับ พอใช้
1.00 – 1.66	หมายถึง	ทักษะการจัดการเรียนรู้ในระดับ ปรับปรุง

2.4 นำแบบประเมินทักษะการเรียนรู้ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความคล่องของรายการประเมินกับเกณฑ์คุณภาพ (IOC: Index of Item Objective Congruence) ผลการพิจารณา มีความสอดคล้องอยู่ที่ 1.00 ทุกข้อ

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้

3.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น

3.2 วิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ เพื่อกำหนดข้อคำถามในแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้

3.3 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 ด้าน มีข้อคำถามทั้งสิ้น 17 ข้อ ประกอบด้วย

- 1) ด้านผู้สอน จำนวน 5 ข้อ
- 2) ด้านเนื้อหา จำนวน 3 ข้อ
- 3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ และ
- 4) ด้านการประยุกต์ใช้ จำนวน 4 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

3.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นฯ เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและจุดประสงค์ในการสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา มีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.67-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 ชั่วโมง จากนั้นนำกลุ่มตัวอย่างเข้าจัดการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรี-นาฏศิลป์ ณ โรงเรียนบ้านคลองสว่างอารมณ์เพื่อประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ ภายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นเตรียมความพร้อมและกำหนดปัญหา เป็นขั้นกำหนดประเด็น หัวข้อในการดำเนินการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ โดยกำหนดหัวข้อที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้ครั้งนี้คือ การทดลองสอนในสถานการณ์จริง รายวิชาดนตรี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 3

1.2 ขั้นการจัดตั้งทีมในการดำเนินการ เป็นกระบวนการจัดกลุ่มผู้เรียนแบบละความสามารถตามความสมัครใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในบรรยากาศที่อบอุ่น ผ่อนคลาย โดยกำหนดให้แต่ละกลุ่มมีสมาชิก 4-5 คน และให้แบ่งหน้าที่การทำงานที่ชัดเจน

1.3 ขั้นปฏิบัติการ เป็นขั้นตอนการนำแผนการดำเนินงานที่ระบุไว้ในขั้นตอนที่ 3 ไปใช้ โดยให้นักศึกษาดำเนินการทดลองสอนในสถานการณ์จำลองในห้องฝึกปฏิบัติการสอนแบบจุลภาค พร้อมทั้งบันทึกวิดีโอการสอนเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ผลการสอนของตนเองและปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ขึ้น

1.4 ขั้นปฏิบัติการ เป็นขั้นตอนการนำแผนการดำเนินงานที่ระบุไว้ในขั้นตอนที่ 3 ไปใช้ในสถานการณ์จริง ณ โรงเรียนบ้านคลองสว่างอารมณ์ ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

1.5 ขั้นการนำเสนอและประเมินผล เป็นขั้นตอนหลังการปฏิบัติตามแผน โดยให้ผู้เรียนสรุปผลการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มและนำเสนอในชั้นเรียน เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง รวมถึงการประเมินตนเอง การประเมินแบบเพื่อนประเมินเพื่อน และการประเมินโดยผู้สอน โดยมีผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.57$, $S.D. = 0.28$)

2. ทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับดี รายละเอียดตามตาราง 1

ตาราง 1 ผลการประเมินทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา สาขาวิชาดนตรีศึกษา หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้

ทักษะการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การนำเข้าสู่บทเรียน	2.44	0.50	ดี
2. การอธิบายและยกตัวอย่าง	2.41	0.50	ดี
3. การใช้คำถาม	2.36	0.54	ดี
4. การเสริมแรงและให้กำลังใจ	2.56	0.50	ดี
5. การใช้สื่อการเรียนรู้	2.33	0.48	พอใช้
6. การควบคุมชั้นเรียน	2.41	0.59	ดี
7. การสรุปบทเรียน	2.41	0.59	ดี
8. การใช้วาจา กริยา ท่าทาง เพื่อเสริมบุคลิก	2.38	0.54	ดี
9. การประเมินผลการเรียนรู้	2.18	0.51	พอใช้
10. ความสามารถในการดำเนินการตามวิธีการสอน	2.38	0.49	ดี
เฉลี่ย	2.38	0.09	ดี

จากตาราง 1 พบว่า นักศึกษามีทักษะการจัดการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับดี ($x = 2.38$, S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีทักษะการเสริมแรงและให้กำลังใจสูงสุด อยู่ในระดับดี ($x = 2.56$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน อยู่ในระดับดี ($x = 2.44$, S.D. = 0.50) และมีทักษะการประเมินผลการเรียนรู้น้อยสุด อยู่ในระดับพอใช้ ($x = 2.18$, S.D. = 0.49)

3. ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายละเอียดตามตาราง 2

ตาราง 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผู้สอน			
1.1 การชี้แจงและแนะนำวิธีการเรียนรู้มีความชัดเจน	4.64	0.49	มากที่สุด
1.2 การอธิบายเนื้อหาที่มีความละเอียด ตรงประเด็น	4.64	0.58	มากที่สุด
1.3. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนอภิปราย แสดงความคิดเห็น หรือซักถามข้อสงสัย	4.67	0.48	มากที่สุด
1.4 การกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.64	0.58	มากที่สุด
1.5 การวัดและประเมินผลมีความชัดเจน ยุติธรรม สามารถตรวจสอบได้	4.44	0.79	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.61	0.13	มากที่สุด
2. ด้านเนื้อหา			
2.1 เนื้อหาเข้าใจง่าย ชัดเจน ตรงประเด็น	4.41	0.75	มาก
2.2 สามารถประยุกต์ใช้ได้จริง	4.72	0.46	มากที่สุด
2.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการจัดการเรียนรู้	4.56	0.64	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.56	0.15	มากที่สุด
3. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้			
3.1 กระตุ้นให้เกิดความต้องการในการเรียนรู้	4.59	0.64	มากที่สุด
3.2 ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม	4.64	0.58	มากที่สุด
3.3 พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ และการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ	4.74	0.44	มากที่สุด
3.4 พัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน	4.74	0.50	มากที่สุด
3.5 ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.46	0.76	มาก
เฉลี่ย	4.64	0.12	มากที่สุด
4. ด้านการประยุกต์ใช้			
4.1 ทักษะการจัดการเรียนรู้ของตนเองก่อนทดลองสอน	3.95	0.65	มาก
4.2 ทักษะการเรียนรู้ของตนเองหลังการทดลองสอน	4.74	0.44	มากที่สุด
4.3 สร้างความตระหนักต่อการปฏิบัติหน้าที่ครู	4.82	0.39	มากที่สุด
4.4 เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต	4.79	0.41	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.58	0.12	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.60	0.13	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.60$, $S.D. = 0.13$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.64$, $S.D. = 0.12$) รองลงมาได้แก่ด้านผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($x = 4.61$, $S.D. = 0.13$) และมีความคิดเห็นต่อคุณภาพด้านเนื้อหาที่น้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ($x = 4.56$, $S.D. = 0.15$)

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ สำหรับ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ มีผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ได้ เนื่องจากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการได้ออกแบบให้สอดคล้องกับพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับอุดมศึกษา มีการเตรียมกิจกรรมอย่างเป็นระบบตั้งแต่ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อมและกำหนดปัญหาโดยให้ผู้เรียนรับทราบแนวปฏิบัติในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาที่จะใช้เป็นโจทย์ของกิจกรรม รวมทั้งมีการทบทวนหลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาก่อนการปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ชลิตา มิ่งขวัญ (2563) ที่กล่าวถึงขั้นการเตรียมความพร้อมของการจัดการเรียนรู้ว่าการสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ตลอดจนแนะนำกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ ขั้นที่ 2 การจัดตั้งทีมในการดำเนินงาน เป็นขั้นที่ให้อิสระกับผู้เรียนในการจัดตั้งกลุ่มการเรียนรู้และมอบหมายหน้าที่ตามความเหมาะสม ทำให้การเรียนรู้ภายในกลุ่มมีความคล่องตัว ยืดหยุ่น และบริหารจัดการปัญหาภายในกลุ่มได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร (2565) ว่า การจัดตั้งกลุ่มหรือทีมงานที่จะมาศึกษาและคิดหาวิธีแก้ไข ควรประกอบด้วยสมาชิกที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ความคิดที่หลากหลาย กลุ่มละ 6-8 คน และควรจัดตั้งกลุ่มด้วยความสมัครใจ ขั้นที่ 3 การไตร่ตรอง ค้นคว้า และวางแผนการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อหาข้อสรุปในการแก้ไขปัญหา รวมถึงช่วยกันวางแผนในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ อธิพันธ์ เชิญรัมย์ (2563) ที่นำเสนอขั้นการคิดไตร่ตรองเป็นการใช้สถานการณ์ที่เคยเกิดขึ้น หรือนำผู้ที่มีทักษะประสบการณ์แตกต่างกันมารวมกลุ่ม เพื่อเรียนรู้ด้วยกัน เพื่อนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติในการแก้ปัญหา ตามความเข้าใจใหม่ ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการเป็นขั้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้นำแผนการดำเนินการไปใช้ในสถานการณ์จริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และขั้นที่ 5 การนำเสนอและประเมินผล เป็นขั้นที่สะท้อนผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ทำให้ผู้เรียนทราบถึงจุดเด่นจุดด้อยของกระบวนการเรียนรู้ของตนเองและมีแนวทางในการนำความรู้จากการเรียนไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ที่กล่าวถึง การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงว่าขั้นตอนการปฏิบัติการตามแผนเป็นการดำเนินการตามที่กำหนดในแผนการดำเนินงาน และมีขั้นตอนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยเน้นการวัดผลจากการปฏิบัติ รวมถึงการประเมินตนเอง การประเมินของสมาชิกกลุ่ม และการประเมินจากผู้ปกครองและผู้สอน

2. ทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาอยู่ในระดับดี เนื่องจาก การเรียนรู้แบบปฏิบัติจริงเป็นวิธีการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเกิดความคล่องแคล่ว ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจและมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งของครู สอดคล้องกับ สมพร โตนวล (2551) กล่าวถึงการฝึกทักษะการสอนไว้ว่า การลงมือฝึกทักษะอย่างจริงจัง ทั้งจากอาจารย์ผู้สอนและเพื่อนนักศึกษา หรือแบบจำลองสถานการณ์การฝึกทักษะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือประกอบกัน ติดตามผลเพื่อแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาพฤติกรรม จะทำให้เกิดทักษะการสอนในอนาคต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสิษฐ์ พันธกล้า (2561) เรื่อง การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ผ่านค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 จำนวน 39 คน เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่เกี่ยวกับการพัฒนาการด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้จากนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้แบบปฏิบัติการเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ สามารถแสดงออกซึ่งศักยภาพของตนเอง มีความสุขในการเรียนรู้และเกิดทัศนคติเชิงบวกต่อวิชาที่เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มนูญ จันทรสมบูรณ์ (2556) เรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติรายวิชาเทคนิคการบริหารของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 โปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติรายวิชาเทคนิคการบริหารอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบปฏิบัติการไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนควรสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนเกี่ยวกับการร่วมมือในการดำเนินงานกลุ่ม และการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นการไตร่ตรอง ค้นคว้า และวางแผนการดำเนินการ เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน และสามารถหาวิธีการในการแก้ไขได้อย่างถูกต้อง

1.2 ระหว่างการดำเนินการขึ้นปฏิบัติการควรมีการบันทึกวิดีโอไว้ทุกครั้ง เพื่อเป็นประโยชน์ในการประเมินทักษะการปฏิบัติ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับในขั้นนำเสนอและประเมินผล รวมทั้งเป็นข้อมูลให้ผู้เรียนนำไปปรับปรุงการเรียนรู้ของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

1.3 ควรพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้านเนื้อหาที่สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก เพื่อให้นักศึกษาได้ทบทวนก่อนการเรียนรู้ ระหว่างการเรียนรู้ และหลังการเรียนรู้ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนอื่น ๆ ที่สามารถพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ให้นักศึกษาเพื่อให้มีความพร้อมในการประกอบวิชาชีพครูต่อไปในอนาคต

2.2 พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้บูรณาการการทักษะการจัดการเรียนรู้ในทุกรายวิชา

เอกสารอ้างอิง

- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, โยธิน ศรีโสภา, ชัยยุทธ มณีรัตน์, นภาเดช บุญเชิดชู, ปัญญา ทองนิล และมทิศา ทาแสนคำ. (2563). การเรียนรู้จากการปฏิบัติ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*. 3(10), 155-163.
- ชลิตา มิ่งขวัญ. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบเว็บ สำหรับการฝึกอบรมออนไลน์ ของนักศึกษาปริญญาตรีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรพันธ์ เทียมรัมย์. (2563). องค์การแห่งการเรียนรู้: การเรียนรู้จากการปฏิบัติ. *วารสารวิจัยวิชาการ*. (3)1, 185-196.
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร. (2565). *Action Learning การเรียนรู้จากการกระทำ*. <https://drpiyanan.com/2022/11/05/action-learning-reginald-revans/>
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2555). *หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนูญ จันทรสมบูรณ์. (2556). *การพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ รายวิชาเทคนิคการบริหารของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 โปรแกรมบริหารประศาสนศาสตร์*. การประชุมวิชาการ การวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน การนำเสนอผลงานบรรยาย. 18-19 กรกฎาคม 2556.
- พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562. (1 พฤษภาคม 2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. น. 54-78
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562. (6 มีนาคม 2562). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 56 ง. น. 12.
- สมพร โตนวล. (2551). *การสอนสังคมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และที่เน้นการปฏิบัติ*. <http://thesis.swu.ac.th/swuebook/h234917v7.pdf>.
- อนุสิษฐ์ พันธกล้า. (2561). การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ผ่านค่ายภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*. 3 (6), 93-106.